

PANCHENKO Kyrylo Ihorovych – a Lecturer of the Department of History of Ukraine and World History of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Research interests: problems of archeology and history of the Early Iron Age.

TARASOV Andriy Valeriyovych – Candidate of Sciences (History), Associate Professor, Associate Professor of the Department of History of the Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Research interests: history of youth movements of Ukraine, social and political movements of Ukraine in the second half of the 19th century, the issue of prisoners of war during the Great War.

RUDENKO Serhii Viktorovych – the Head of Department of monument protection, history, culture and nature of the National Historical and Cultural Reserve «Chyhyryn».

Research interests: archeology of Chyhyryn region.

LYASHKO Yuriy Yuriiiovych – head of the historical museum, the Kamyanka State Historical and Cultural Reserve.

Research interests: archeology of the early Iron Age and the middle Ages.

Стаття надійшла до редакції 16.08.2022 р.

УДК 372.878:37.017.92

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-140-145

ОНОФРІЙЧУК Людмила Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8408-080X>
e-mail: onofrichykluda@gmail.com

ЧЕРВОНІЙ Марія Вікторівна –

Заслужена артистка України, провідний концертмейстер кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9992-9618>
e-mail: mariachervoniy@gmail.com

ГРИГА Маргарита Василівна –

здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
e-mail: margarita.griga@ukr.net
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1365-9632>

ВОКАЛЬНО-ХОРОВЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах європейської інтеграції, відповідно до загальнолюдських демократичних цінностей та національних традицій, однією з найважливіших проблем є формування особистості з ціннісним сприйняттям навколишньої дійсності.

На міжнародному рівні увага громадськості привертається до культурних пам'яток, визнається важливість виховання, від покоління до покоління, ціннісного ставлення до національної спадщини. У 2003р. ухвалено Конвенцію ЮНЕСКО «Про охорону нематеріальної культурної спадщини», у 2005 р. – «Про охорону та Заохочення розмаїття форм культурного самовираження».

Відповідно до Національної Доктрини розвитку освіти України у XXI столітті завданнями шкільної освіти визначено такі: збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини; виховання у неї поваги до народних традицій і звичаїв, національних цінностей українського народу та інших націй і народів.

Особливої актуальності набуває проблема оновлення змісту шкільної освіти в різних сферах музично-естетичної діяльності. Дієвим засобом національного виховання підрастаючого покоління є український музичний фольклор, який ніколи не втрачає своєї актуальності, бо це історичний фундамент народного духу. Ознайомлення юного покоління з досвідом минулого, усвідомлення особистої причетності до національних

традицій, розкриття призначення людини на землі – це головна мета сучасного педагога.

Водночас, виникає суперечність в освітній сфері, коли запит суспільства спрямований переважно на інтелектуальний розвиток, ерудицію, вміння досягнути великий об'єм інформації. У такій ситуації ми, перш за все, повинні орієнтуватись на морально-естетичне виховання цілісної гармонійної особистості, враховуючи її індивідуальні творчі можливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Духовну велич українських традицій в своїх працях розкрили Г. Ващенко, Б. Грінченко, М. Драгоманов, І. Огієнко, Г. Сковорода, В. Скуратівський. Видатні філософи, педагоги, громадські діячі довели, що народна українська культура бере початок з глибокої давнини. Протягом століть вона збагачувалась, удосконалювалась, сприяла збереженню національного характеру, звичок і психології народу. На теперішній час відродження етнопедагогічних традицій сприймається як феномен, який призведе до інноваційних педагогічних знахідок.

Діяльність сучасних українських вчених спрямована на загальні питання формування патріотичних почуттів, національної свідомості молодого покоління, піднесення ролі вчителя музики в духовному та естетичному становленні учнів (С. Долецька, І. Карпова, Н. Миропольська, Г. Падалка, М. Роганова, О. Рудницька).

Ідея створення національної системи виховання й навчання молодого покоління, педагогіки й психології на національній основі стали головною справою життя вчених-педагогів, які залишили у спадок свої безцінні думки (С. Русова, Д. Дорошенко, Б. Грінченко, Михайло і Олександр Грушевські, Я. Чепіга).

На думку вчених (М. Блинова, О. Литвиненко, Т. Нагорна, Л. Новицька, Т. Потапчук, М. Стасюк), провідне місце у музичному вихованні дітей здавна відводилося хоровавому співу. Різні аспекти вокально-хорового виховання учнів молодшого шкільного віку досліджувались зарубіжними і вітчизняними науковцями (А. Авдієвський, І. Гадалова, А. Козир, П. Ніколаєнко, Д. Огороднов, Е. Печерська, Г. Рігіна, О. Ростовський, Г. Стулова, Л. Хлебникова, Ю. Юцевич). Тематика нашого дослідження визначає зміст вокально-хорової роботи та її значення у національному вихованні школярів.

Мета статті – полягає в науковому обґрунтуванні значення вокально-хорової роботи з молодими школярами на засадах українських національних традицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукової літератури дає підставу стверджувати, що педагогічний процес – це складна система, в якій органічно

поєднуються процеси виховання, формування, розвитку і навчання. Взаємозалежні компоненти педагогічного процесу – національна мова, історія та духовна культура (традиції, національні реліквії, народна педагогіка). Педагогічний процес передбачає виховання почуття патріотизму та любові до своєї Батьківщини; усвідомлення місця своєї національної культури у світовому культурному розвитку; розуміння загальнолюдської сутності, значення та функцій національних традицій.

У сенсі розуміння сутності національного виховного ідеалу Г. Ващенко писав: «Традиційний ідеал – це не вишита сорочка, яку можна скинути і все ж таки залишитися українцем. Ідеал людини – це те краще, що створив народ у розумінні властивостей людської особистості та її призначення» [3, с. 108].

Видатний вчений зазначав, що невичерпним джерелом наснаги, органічною часткою людського життя в Україні була, є і буде народна пісня, яка за змістом і глибиною посідає одне з перших місць у світі. Саме вона підтримує свідомість національної єдності українського народу, любов до Батьківщини і пошану до себе.

Національні традиції, фольклор, гра, як засоби народної педагогіки, взаємопов'язані між собою, сприяють накопиченню знань про національну культуру. Традиція – це досвід, звичаї, погляди смаки, норми поведінки та ін., що склалися історично й передаються з покоління в покоління [7]. Але будь-яка народна традиція включає елементи гри, пісні, і будь-яка гра не може проходити без використання малих жанрів фольклору: лічилок, мирилок, примовок тощо.

Українська музична педагогіка визнала провідну роль народної пісні у музичному вихованні школярів, її зрозумілість і доступність для дитячого сприймання. Важливою частиною глибинних національних традицій, в яких віддзеркалюються погляди, світобачення і психологія українців, є мистецтво вокально-хорового співу. П. Чесноков вважав його «одним з проявів людської культури» і радив сучасним хормейстерам активно пропагувати.

Дитяча хорова музика володіє величезним впливом на емоційний, моральний устрій виконавців і слухачів. Формування хорового репертуару, в якому яскраво виражений національний колорит (народні пісні, твори української класики), належить до славної музичної біографії нашого народу.

Українська музично-педагогічна думка акумулює в собі досягнення європейської і вітчизняної науки і культури, традиції музичного виховання. За шкільною програмою,

розробленою К. Стеценком (початок ХХ ст.), до репертуару школярів входили: пісні з елементарними рухами, іграми, танками; драматизація зі співами; пісні настрою (колискові, родинні, історичні; пісні, пов'язані з етнографічним календарем (колядки, щедрівки, веснянки, купальські), а також пісні з гарною мелодією та цікавим змістом. Цей репертуар актуальний і для нашого сьогодення.

Стверджуючи ідеали музичного просвітництва, М. Леонтович наголошував на широких міжпредметних зв'язках між музикою (хоровою, інструментальною), літературою, живописом, світлом. У музично-педагогічній концепції Б. Яворського чільне місце посіло завдання виховання учнів шляхом розвитку їх музичного мислення, осмислювати логіку розвитку музичної мови, «здатність відчувати і сприймати стихію мистецтва». [6, с.158].

В. Верховинець, створюючи музично-ігровий репертуар для дітей, звернувся до українського ігрового фольклору, драматичних ігор – невеличких жартівливих сценок, у яких відображені звички тварин, природні явища, трудові процеси, побутові ситуації. У них органічно поєднуються слово, спів, музика і танець. У збірці "Весняночка" дитячій увазі пропонується широкий вибір різноманітних робіт, від простих, призначених для однієї особи ("Ладки, ладусі"), до складних гуртових ("Дінь-дінь", "Вийшли в поле косарі", "Два півники"). Більшість пісень, що увійшли до збірки, належать В. Верховинцю. За своєю мелодикою і гармонічною основою вони гармонійно наближаються до народних, бо увібрали в себе всі найкращі, найхарактерніші риси, властиві українському народному мелосу.

Досліджуючи вікові особливості сприймання музики молодшими школярами, І. Зязюн, Н. Миропольська відзначають, що діти легко відгукуються на різні творчі завдання, можуть імпровізувати, створювати ритмічні й мелодичні імпровізації на дитячих музичних інструментах, інсценувати знайому пісню [1, с. 21, 35]. Гнучкість мислення, допитливість, підвищена сприйнятливність, емоційність – всі ці риси характеризують саме молодший шкільний вік.

У сфері емоційного і пізнавального ставлення до творів мистецтва накреслюється така динаміка: від підсвідомого емоційного відгуку на все помітне, яскраве, красиве до виникнення інших відтінків почуттів, настроїв у старших дітей, які вже здатні на основі здобутих знань помічати зв'язки між змістом твору і способами його втілення та зображення. З часом виникає вибіркоче ставлення до явищ прекрасного, у дітей формується художній смак [6].

Дотримуючись єдності раціонального й емоційного на занятті, потрібно викликати

прагнення учнів до пізнання, до мислення, глибокого співпереживання художнього образу – вивчати епоху життя композитора, аналізувати засоби музичної виразності, структуру твору.

Тому процес вокально-хорового виховання обов'язково передбачає художньо-пізнавальний компонент, який забезпечує учнів художніми знаннями про національні цінності в галузі музичного мистецтва, вміннями сприймати твори музичного фольклору, співпереживати і отримувати насолоду, володіти знаннями з основ народної творчості.

Рівень сприйняття мистецтва залежить від естетичної компетенції особистості, її художньої ерудиції. Поступово у школярів виникає естетична потреба в перетворенні навколишньої дійсності «за законами краси», формується оцінне ставлення до засобів музичної виразності. Емоційна захопленість вокальною діяльністю, активізація процесів мислення, чутливість сприймання стають стимулюючим фактором для поповнення скарбнички знань щодо вокально-хорового виконавства у шкільному хорі, ансамблі, музичному театрі. Цьому допомагають різні форми роботи: музичні спектаклі, фольклорні свята, дитячі опери, тематичні ранки, а також відвідування концертів, театрів, перегляд і обговорення вистав. Ефективні методи вокально-хорового виховання: практичні; навіювальні або сугестивні; переконувальні (бесіда, розповідь, пісня); методи оцінювання, схвалення.

Організація творчої діяльності в умовах органічного поєднання теоретичних знань та практичних умінь поступово доповнює емоційність прагненням зрозуміти виразальні характеристики вокальної музики, її змістовне наповнення, образне пояснення, деталі музичної мови, відтінки виконання. Саме початкова школа забезпечує інтелектуальне і духовне становлення особистості, пробуджує інтерес до синтезу слова й музики, рідної мови й народної пісні.

Хоровий спів є двоканальною вербально-невербальною формою комунікації диригента і хору. На думку Василевської-Скупої Л., «володіння вербальним спілкуванням належить до першочергових завдань вчителя музики і потребує пильної уваги до таких його складників, як організація мовлення, орієнтація в ситуації спілкування, здійснення мовленнєвого впливу... Тому важливими є чіткість, зрозумілість, доступність висловлювання думки та почуття, уміння вести спілкування у формі монологу, діалогу тощо». Під час репетиції творчого колективу вчитель переконує, спонукає, захочує, заперечує, аргументує власні думки та вимоги [2]. Поряд з вербальними комунікативними вміннями

специфіка музично-педагогічної, зокрема вокально-хорової діяльності, вимагає особливої уваги до розгляду невербальних комунікативних умінь вчителя музики. Адже музичне повідомлення передається виконавцям хору або ансамблю за допомогою мови диригентських жестів, рухів, міміки, пантоміміки, інструментального виконання партитури та власного виконання вокального твору чи хорових партій [2, с. 70-71].

Виховний та освітній процес мають будуватися з урахуванням специфічних методів навчання та виховання, психологічних особливостей сприйняття та мислення. Естетичні погляди, смак, знання природи дитячого голосу, високий загальнокультурний рівень керівника формують неповторний стиль, «творчий портрет» колективу, впливають на якість його вокально-хорової підготовки.

Поступово школярі засвоюють вміння та навички сценічного виконання, опановують невербальними засобами взаємодії – мімікою, жестикуляцією та пластичними рухами. Крім того, цей вид діяльності сприяє формуванню таких особистісних якостей, як сугестія, артистизм, креативність, комунікативність. Знання специфіки музичного мислення дітей, усвідомлення вікових відмінностей та розуміння природи цих процесів є запорукою успішного творчого управління дитячим хором. Це завдання може бути вирішено лише в результаті послідовного та серйозного навчання дітей мистецтву співу, враховуючи: особливості дитячого голосового апарату й голосоутворення, правильне співоче дихання, звукоутворення, дикцію, фразування, чистоту ладу, ансамбль, різні прийоми художньої виразності, дотримання гігієнічних вимог під час співу.

Запропоновані вокально-хорові завдання повинні відповідати віковим, психологічним, фізіологічним особливостям молодших школярів, і, одночасно, мати емоційний відгук на кожне завдання.

Інтегрований підхід до вивчення народного та сучасного фольклору, розвиває не тільки вокально-хорові навички: вчить природно передавати у співі найтонші відтінки людського настрою, надає розуміння цінності життя, і краси людського спілкування. На відміну від дорослих, діти входять у світ мистецтва, вбираючи естетичні враження одночасно зі сприйняттям навколишнього світу. Однією з галузей фольклору, яка має безпосереднє відношення до діяльності педагога і митця, є народне драматичне мистецтво. Йому належить особлива роль як одному з найбільш наочних форм художнього відображення життя, яке збагачує художній досвід особистості, формує універсальні здібності, а також дозволяє створити в

колективі неповторний психологічний мікроклімат. Фольклорні свята з епізодами українських обрядів, народні ігри на уроках музики, народознавства, тематичних ранках, у роботі шкільних мистецьких гуртків (вокального, хорового, музично-театрального), мають важливе педагогічне значення у вихованні гідності і національної самосвідомості особистості, допомагає усвідомити мотиви власної поведінки і поведінки оточуючих відповідно до засвоєних цінностей. Дія – це основний засіб, що організує всі художньо-зображувальні елементи.

За даними досліджень О. Комаровської, провідну роль в організації театральної діяльності школярів відіграє музично-практична творчість (заняття вокалом, спів у хорі, гру на інструментах тощо), серйозний відбір музичного матеріалу для суто театральних занять, що спрямовує школярів на професійний підхід до музичного оформлення вистави, яке є важливим підтекстом сценічної дії [4, с. 22]. Сила безпосереднього емоційного впливу театру пов'язана з синтетичним характером даного мистецтва, що надає йому особливої переваги серед школярів. У результаті «органічного злиття різних видів художньої творчості» поєднуються художнє слово, танець, пантоміма, музика, спів, акторська гра тощо [5].

Засвоєння необхідних знань і вокальних умінь будується на матеріалі пісень та вокальних фрагментів із музичних казок. Учні в різних видах музичної діяльності оволодівають вокальними навичками (правильне звукоутворення, співацьке дихання, чіткість вимови), відтворюючи емоційно-естетичний і художньо-виразний образ у процесі сольного та хорового співу.

На початковому етапі учням пропонуються нескладні для виконання народні ігрові пісні дитячого фольклору, пестушки, утішки, поспівки, ігри [5]. Це допомагає у розвитку художніх здібностей і є одним з основних засобів та стимулів духовно-творчого розвитку молодшого школяра. У дитячій творчості тонко відображені, закріплені у слові та образі прагнення дітей до радощів, сміху, жарту, потреба в іграх, які вкрай необхідні для їхнього розвитку. Зокрема, саме у дитячому пісенно-поетичному фольклорі виявляється специфіка психо-емоційної сфери дитини, її своєрідність та світосприйняття, що обґрунтовує жанр мистецтва для дітей у цілому [8]. Отже, естетико-педагогічне значення українського дитячого фольклору багатопланове: він сприяє розвитку емоційності і мислення, музикальності і мовлення, виховує уяву, фантазію, почуття гумору, найкращі моральні якості.

Процес вокально-хорового виховання молодших школярів обов'язково передбачає прагнення до художньо-творчого самовираження, розвиток художньо-творчих здібностей. Тому творчо-діяльнісний компонент є обов'язковим у вокально-хоровому вихованні молодших школярів.

«Введення у творчість» передбачає п'ять етапів: накопичення вражень; спонтанне вираження в зорових, мовних і сенсорно-моторних виявах; імпровізація; створення власних композицій; музична творчість [6, с. 162]. Творчість у сфері вокальної, хорової музики дає змогу повністю розкрити свій внутрішній світ. Дитина сприймається як особистість, яка володіє здатністю самостійно здобувати, засвоювати і використовувати знання й уміння на практиці, усвідомлювати мотиви власної поведінки, засвоювати цінності, проявляти свій творчий потенціал в процесі самореалізації.

Творчо-діяльнісний підхід потребує розроблення такого змісту виховання, який охоплює не тільки знання про духовні цінності, а й уміння, необхідні для збагачення світогляду, засвоєння навичок музичного сприймання і виконавської діяльності.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Таким чином, пошуки нових шляхів і засобів виховного впливу на підростаюче покоління показали особливу роль національних традицій, зокрема вокально-хорового виховання школярів. Інтонаційно-ладова і метро-ритмічна основа української музики, надання процесу музичного навчання емоційності, пізнавальності, творчості органічно увійшли до сучасної концепції музичного виховання школярів на основі української національної культури.

Перспективи подальших розвідок спрямовані на пошук ефективних напрямів, які допоможуть учителю ефективно втілювати у життя нові вимоги часу. Подальшого розгляду потребують змістові аспекти вокально-хорового виховання особистості на творах сучасних композиторів України, які відкривають нові горизонти для світосприйняття і світорозуміння нашого сьогодення.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Зязюн І.А., Миропольська Н. Е. Виховання естетичної культури школярів. К.: ІЗМН, 1998. 156 с.
2. Василевська-Скупа Л.П. Формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва: монографія. Вінниця: ТОВ фірма «Планер» 2014. 225 с.
3. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава : Полтавський вісник, 1994. С. 108.
4. Комаровська О. Музика, театр, хореографія у позаурочний час : практичні поради з організації

художньої діяльності школярів. *Шкільний світ*. 2005. № 32. С. 22.

5. Онофрійчук Л.М. Синтез мистецтв як фактор творчого виховання учнів підліткового віку. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: педагогіка. 2017. № 1. С. 199-206.

6. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: навч.-метод. Посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2011. 640 с.

7. Академічний тлумачний словник. URL : <http://sum.in.ua/s/tradycja>

8. Дніпровська Н. Виховне значення дитячої хорової музики. URL : [tp://num.kharkiv.ua/intermusic/vypusk39/vypusk39-32-47.pdf](http://num.kharkiv.ua/intermusic/vypusk39/vypusk39-32-47.pdf).

REFERENCES

1. Ziaziun, I.A., Myropolska, N. E. (1998). *Vykhovannia estetychnoi kultury shkolariv* [Education of aesthetic culture of schoolchildren]. K.: IZMN, 1998. 156 s.

2. Vasylevska-Skupa, L. P. (2014). *Formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh vchyteliv muzychnoho mystetstva* [Formation of communicative competence of future teachers of music art]: monohrafiia. Vinnytsia. 225s.

3. Vashchenko, H. (1994). *Vykhovnyi ideal* [Educational ideal]. Poltava: Poltavskyi visnyk. S.108

4. Komarovska, O. (2005). *Muzyka, teatr, khoreohrafiia u pozaurochnyi chas : praktichni porady z orhanizatsii khudozhnoi diialnosti shkolariv* [Music, theater, choreography in extracurricular activities: practical tips for organizing the artistic activities of students]. *Shkilnyi svit*. № 32. S. 22.

5. Onofriichuk, L. (2017). *Cyntezy mystetstv yak faktor tvorchoho vykhovannia uchniv pidlitkovoho viku* [Synthesis of arts as a factor of creative education of adolescents]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: pedahohika*". № 1. S. 199-206.

6. Rostovskiy, O. Ya. (2011). *Teoriia i metodyka muzychnoi osvity* [Theory and methods of music education:]: navch.-metod. Posibnyk. Ternopil: Navchalna knyha Bohdan. 2011. 640 s.

7. *Akademichniy tлумачnyi slovnyk* [Academic explanatory dictionary]. URL : <http://sum.in.ua/s/tradycja>.

8. Dniprovska, N. *Vykhovne znachennia dytiachoi khorovoi muzyky* [Educational value of children's choral music]. URL : <http://num.kharkiv.ua/intermusic/vypusk39/vypusk39-32-47.pdf>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ОНОФРІЙЧУК Людмила Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: формування професійно-творчих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, теорія і практика організації шкільного музичного театру.

ЧЕРВОНІЙ Марія Вікторівна – заслужена артистка України, провідний концертмейстер кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: удосконалення професійної компетентності майбутніх вчителів у системі вокальної та інструментальної підготовки.

ГРИГА Маргарита Василівна – здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: вокально-хорове виховання школярів у процесі позакласної роботи

INFORMATION ABOUT THE AUTORS

ONOFRIYCHUK Lyudmila Mykolayivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Vocal and Choral Training, Theory and Methods of Musical Education of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: formation of professional and creative skills of future music teachers, theory and practice of school musical theater organization.

CHERVONIY Maria Viktorivna – Honored Artist of Ukraine, Conducting Concertmaster of the Department of Vocal and Choral Training, Theory and Methods of Musical Education of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Scientific interests: improving the professional competence of future teachers in the system of vocal and instrumental training.

GRIGA Margarita Vasilivna – bachelor degree of higher education of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: vocal and choir training of schoolchildren in the process of grade-by-grade work.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2022 р.

УДК 316.343.36 : 377.35

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-145-150

ПАЩЕНКО Валентина Василівна –

аспірантка кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи

Університете імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5524-8471>

e-mail: valentinapashchenko1@gmail.com,

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТВОРЕННЯ КОМАНДНО-ЦІЛЬОВОЇ МОТИВАЦІЇ ДЛЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ГРУПИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Професійна компетентність різних фахівців є головним ресурсом оптимального вирішення кризових явищ і проблем сучасного суспільства, важливим фактором її прогресивного розвитку.

Компетентність створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи ми розглядаємо як важливу складову професійної компетентності психологів, що багато в чому детермінує як якість професійної діяльності, так і можливості повноцінної самореалізації особистості психолога у професії та життєдіяльності загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підґрунтям нашого дослідження стали наукові розвідки про становлення та розвиток особистості фахівця в галузі психології та його готовності до здійснення професійної діяльності О. Ковальова, М. Гуліної, І. Зязюна, М. Дьяченко; дослідження формування професійної компетентності Е. Есер, О. Шахматова, В. Карандашова.

Вагоме значення для педагогічної теорії й практики щодо дослідження проблеми формування професійної компетентності становлять наукові праці С. Амеліної, В. Байденка, Н. Бібік, С. Гончаренка, І. Зязюна,

В. Кременя, Н. Ничкало, В. Лугового, О. Пометун, В. Радкевич та ін.

Фундаментальними з питань методологічних та теоретичних аспектів формування професійної компетентності майбутнього фахівця є дослідження К. Абульханової-Славської, В. Андреева, А. Брушлинського, Г. Ващенко, С. Вітвицької, Е. Волкова, В. Гриньова, Є. Зеєра, А. Маркової, П. Шендерей та ін.

У той же час системне вивчення досліджуваного питання не було предметом окремого наукового пошуку, що й зумовило вибір проблеми і визначило мету статті – обґрунтування методологічних підходів до проблеми формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Мета статті – визначити та проаналізувати методологічні підходи щодо формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постулат про ключове значення освіти в історії людства, існування суспільства та особистості є безперечним для вітчизняних та зарубіжних дослідників. Концепція стратегічного розвитку держави перебуває в